

**Rvperti Ab||batis Monasterii || Tvitiensis Ordinis S.
Benedicti The||ologi antiqui, Opera duo, ut egregia sanè,
ita diu desiderata, multoq[ue] || labore perquisita, ac
sumptu haud ita modico ...**

Rupert <von Deutz>

Colonia, M. D. XXVI.

VD16 R 3796

Co[n]tra illos p[er] dixeru[n]t, sp[iritu]m s[anctu]m à solo p[at]re & non
etia[m] à filio p[ro]cedere, dictu[m] à sapia, en p[ro]fera[m] uobis
sp[iritu]m meu[m] & ostenda[m] uerba mea.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-71860](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-71860)

ad contēplandā pulchritudinē tantæ p̄cessionis, docere nos p̄t, ut cognoscamus dñm maiestatis, dñm (inquam) maiestatis, filium q̄ iam dudū p̄cessit, dñm maiestatis nihilominus sp̄m sanctū qui adhuc p̄cedit. Hæc deniq; discretio in t̄pibus uerbi huius prudēter audien da est, quia de semetip̄o loquens filius dei, sc̄dm præteritū t̄ps dixit, ego em̄ ex deo p̄cessit de sancto aut̄ sp̄u loquens, p̄senti t̄pe dixit, q̄ à patre procedit. Proinde nimis incongruum esset, ambos scilicet filiū & sp̄m sanctū dicere procedens, cū procedētes participiū sit t̄pis p̄sentis, sicut & uerbū procedit, qd̄ de solo sp̄u sancto dictū est: filius aut̄ iam dudū (sicut dictum est) p̄cesserit, cuius p̄cessio fuit ille effectus operis, à quo deus, qui p̄ illū oia creauit, iam dudū cessauit, sicut manifeste scriptura dicit, Et requieuit deus die septimo ab uniuersa ope qd̄ patrarat, & benedixit diei septimo, & sanctificauit illum, q̄a in ip̄o cessauerat ab omni ope suo qd̄ creauit deus ut faceret. Nullā ḡppe nouā creaturā specie deinceps creauit, quam ante illam requiem suam in genere suo non creauerit.

¶ Quid neq; filius ad creandū oia p̄cesserit absq; cooperatione sp̄s sancti, neq; sp̄s sanctus ad sanctificandū procedat absq; cooperatione filii. Ca. XVI.

Nunquid uero p̄cessionē sp̄s sancti, qua nunc usq; p̄cedit ad sanctificationem creaturæ rōnal, secernimus aut secerni patimur à p̄cessionē filij, qua (sicut iam dictum est) dudum processit, & p̄cedere, id est, nouas creaturæ species condere uel patrare, cessauit. Nunquid hoc dicimus aut dici uel æstimari patimur, qd̄ filius ad creandū p̄cesserit absq; cooperatōe sp̄s sancti, aut sp̄s sanctus ad sanctificandū p̄cedat absq; cooperatōe filij? Absit hoc. Inseparabilis em̄ est totius opatio trinitatis, unius dei, unius & inseparabilis imperij. Et tūc, qñ p̄cessit filius ex ore patris dicētis, fiat hoc uel illud, ductor totius opis erat sp̄s sanctus: & nūc, q̄ diu ad sanctificandū p̄cedit sp̄s sanctus ferturq; sup aquas baptismi, idē ip̄e q̄ ferebat sup aquas in iitio, sicut scriptura dicit, filius arbiter & efficiēs causa est eiusdē sanctificationis. Et illic, ubi deus pater cū sp̄u sancto p̄ filiū cuncta creauit (oia p̄ ip̄m facta sunt, & sine ip̄o factū est nihil) & hic, ubi deus pater filio sanctificat electionē creaturæ rōnalis, delitiæ parant uel p̄ficiunt cooperatōe totius trinitatis: ille nimis delitię charitatis, quæ ita meminit sapia dei, filius dei: memor, eius quā dicimus suæ p̄cessiōis. Quando præparabat cœlos aderā, qñ certa lege & gyro uallabat abyssos, qñ æthera firmauit sursum, & librabat fontes aquarū, qñ circūdabat mari terminū suū, & legē ponebat aquis ne transirent fines suos, qñ appendebat fundamenta terræ, cū eorā cuncta cōponens, & delectabar p̄ singulos dies, ludēs corā eo omni t̄pe, ludens in orbe terrarū, & delitiæ meæ eē cū filijs hoim. Quid nā ē hoc, nisi ac si diceret, qñ dixit de⁹, fiat lux, qñ dicebat, fiat firmamentū in medio aquarū, cōgregent aquæ quæ sub cœlo sunt in locū unū, qñ (in q̄) hæc & cætera dicebat, & p̄ singulos dies uidebat qd̄ esset bonū, ego p̄cedebam ex ore eius, ego em̄ sum illa dictio siue uerbū eius. ¶ Igit̄ processio filij, t̄pe uel loco à processio ne sp̄s sancti nō secernit: quia uidelicet tūc ista facta sunt, qñ sp̄s dei super aquas ferebat, & sicut pater, ita & filius, ita & sp̄s sanctus, unus deus, ubiq; est & nullo loco cōcluditur. Tantū in effectū opis, distantia agnoscēda est processiois utriusq; scilicet filij & sp̄s sancti: quia uidelicet à conditione creaturarū siue substantiarū quæ utiq; p̄ filiū factæ sunt, oia em̄ p̄ ip̄m facta sunt, septimo die deus requieuit. A sanctificatione uero creaturæ rōnalis (qd̄ opus p̄ spiritū sanctū fit) nondū pater aut filius requieuit, nondū cessauit, unde dixit & lucas idem filius dei. Pater meus usq; modo operat, & ego operor. De illis delitijs sapiæ dictura uel plasmatione hominis, erit plenius dicendum.

¶ Contra illos qui dixerunt spiritum sanctum a solo patre & non etiam a filio procedere, dictum a sapientia, en proferam uobis spiritum meum & ostendam uerba mea. Caput XVII.

Adem ip̄a sapia dicit paruulis. En proferam uobis spiritum meum, & ostendam uerba mea. Quid hoc est, nisi quod facturam se præuidebat, iamq; fecit ip̄a incarnata sapia? Cū em̄ resurrexisset à mortuis, stans in medio discipulose tuore, insufflauit & dixit eis, pax uobis, accipite spiritum sanctum, & sicut alius euāgēlistas dicit, tūc aperuit illis sensum ut intelligerent scripturas. Nonne hoc erat sapia, id est, de fi

Filius p̄cessit sp̄s s. p̄cedit Ioh. 8 Idem. 15

Gen. 2

Inseparabilē totius trinitatis operatio

Proverb. 8 Processio filij ex ore altissimi.

Gene. 1.

Quo dñt, filij & sp̄s sancti processio

Iohan. 5. Proverb. 8.

Proverb. 1. Sp̄s s. etiā a filio p̄cedit. Iohā. 20. Luca. 24.

est, de filio dei, pcedem de semetipso dare uel pferre spiritum suum, spiritum sanctum, & ostendere uerba sua: Item in eodē libro scriptum est, Sapia edificauit sibi domū, & scidit columnas septē. Quid hoc est dicere, nisi quia uerbum dei, filius dei, naturam assumpsit siue corpus humanum, & eidem assumpto homini sanctū infudit septiformē spiritū. ¶ Hæc iccirco dicimus, quia fuere nonnulli maxime græcorum, qui dicerēt à solo patre, & nō etiā à filio, procedere hunc spiritum sanctum: quos tamen sancta Romana ecclesia, latinæ ecclesie columna, iam dudum per multa concilia, luce coruscans euangelica, & sup petram fidei firmiter stans fundata, sic reuerberauit, concentorem ex ipis græcis habens Athanasium catholicū atq; orthodoxum, ut iam nō sit nobis necesse quicq; addere, nisi quia spontaneum in sermonibus nostris huic processioni offerimus obsequium, & in scribendo de huiusmodi quoddam dulce in palato cordis ruminamus delectamentum. Tunc autē delectamentum hoc duplicatur, & spectatorem tantæ processionis latificat habundantius, si cum autoritate scripturæ ratio quoq; suppeditat, ut non dubitet intima fides, quod nō minus à filio, q̄ à patre, hic ambog; spiritus procedat, deus ex deo, non differens in substantia pax ambobus in maiestate, non dispar in gloria. Igitur, ut de ipa processione utiliter delectemur, & delectabiliter utilia loquamur, dicendum in primis, quot sint & qui sint modi processionis eiusdem sancti spiritus.

¶ Ad eandē ueritatis rationem, multū illud ualere, quod ait filius, nocte illa qua tradebatur, sed ego ueritatē dico uobis, expedit uobis ut ego uadā: si enim nō abiero, paracletus nō ueniet ad uos, si autē abiero, mittā eū ad uos. Ca. XVIII.

Am quidem longe superius prælibatum est, sed nunc repeti & latius explanari causa postulat, quia pcessio sancti spiritus tribus effecta est modis secundum scripturas ueritatis. Primo, ut in principio, id est, in filio siue per filium crearentur omnia: inter quæ, ubi dictum est, & spiritus dei ferebatur sup aquas, maxima atq; pulcherrima narrat facta esse creatura, lux intellectualis, scilicet creatura angelica. Secundo ut spiritualibus donis humana exornaretur creatura: inter quæ maximū est illud, quod locutus est per Prophetas: tertio, ut in pœnitentiā & remissionē peccatorū daret, quod ante Christi aduentū nō fiebat. ¶ De isto effectu, processionis, qd est in remissionē peccatorū dari, qd dubitet hoc dicere, quia scdm hūc modū spūs sanctus à filio quoq; pcedit: Nam de illo quoq; dato, quo spūs idē diuisionis gratiæ distribuit, postmodū dicendū erit, quia nihilominus hoc etiā modo à filio, pcedit. De isto nūc dicere pstat, qd est in remissionē peccatorū dari quo sine dato nullus unq; hoim saluari potuit aut poterit. Hoc ergo in primis libeter (ut spero) & efficaciter accipiet auditor fidelis. Vado (ingr ipse filius dei) ad eū q me misit, & nemo ex uobis iterrogat me quo uadis. Sed qd hæc locutus sum uobis, tristitia implebit cor uestrū. Sed ego ueritatē dico uobis, expedit uobis ut ego uadā. Si enim nō abiero, paracletus nō ueniet ad uos. Si autē abiero mittā eā ad uos. ¶ Scio qdem & miror, locū hūc à quibusdā magnis & sanctis pribus sic eē tractatū, ut dicerēt, aplos Chri circa ipm dnm nō potuisse habere dilectionē spūalē nisi p̄sentia sui subtraheret corpale, atq; hoc esse qd dicit, si enim nō abiero, paracletus nō ueniet ad uos: si autē abiero, mittā eū ad uos. Deniq; talis huius præsentis capituli expositio, uerticē rei siue maiestati sacramēti, de q̄ tūc agebat in illa sacratissima coena, nō attingit: ut dicere nō dubitē, qd p̄ rei magnitudine seu pōdere, sensus iste bonus qdē, sed nimium uidet exilis. ¶ Amplius autē & hoc dicere licet, qd nō iccirco factū est, qd hic pdixerat, tristitia implebit cor uestrū, qd corpale sui p̄sentia ascēdens in cœlū abfuit ab oculis eorū, imo & p̄inde magis gauisi sunt, sicut Lucas manifestius narrat, & factū est (inquies) dū b̄ndiceret ill, recessit ab eis & ferebat in cœlū, & ipsi adorātes regressi sunt in Hierlm cū gaudio magno. Vnde ergo cōtristari habebāt, aut unde tristitia impleuit cor ustrm. Nimirū de morte eius, de qua tā diu cōtristati sunt, donec uenit Maria magdalene, resurrexisse illū nunciās, hic (ingr Marcus) q cū eo fuerāt lugētibus & flētibus. Hoc cinere (ingr) fuit ire ad patrē, s. mori, qm dixit, & nunc uado ad eū q me misit. Plane hoc ad patrē ire fuit, à q̄ & coronādis erit glia & honor ppter eandē passionē mortis. An nō & hoc Euāgelista dicit, in initio eiusde sermonis: Sciēs (ingr) Iesus, qd uenit eius hora, ut transeat ex hoc mūdo ad patrē: itē q, sciēs (ait) qd omnia dedit eis p̄ in manus, & quia deo exiuit, & ad deum uadit.

† filii
Prouerbi. 9.
† excidit.
Error græcorum

Sup. ca. 11.
Triplex pcessio spūs san.

Spūs s. a filio
q; procedit.

Ioh. 16.

Expositio in
sufficiens.

Tristitia implebit
cor ustrm.

Luc. 24.

Mar. 16.

Heb. 2.

Ioh. 13.

¶ Item